

OSHQOZON SARATONI

*Toshkent Davlat Tibbiyot Universiteti.
Onkologiya, bolalar onkologiyasi
va palliativ yordam kafedrası dotsenti
Kurbankulov Uktam Muhammadovich*

Annotatsiya.

Oshqozon saratoni – oshqozon shilliq qavatining hujayralarining nazoratdan chiqishi natijasida rivojlanadigan malign kasallik bo‘lib, butun dunyo bo‘yicha onkologik kasalliklar orasida yuqori o‘rinlarni egallaydi. Ushbu maqolada oshqozon saratonining epidemiologiyasi, asosiy sabablari, diagnostikasi va davolash usullari qisqacha tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: Oshqozon saratoni, malign o‘sma, diagnostika, davolash, onkologiya.

Oshqozon saratoni dunyo bo‘yicha keng tarqalgan onkologik kasalliklardan biri hisoblanadi. Kasallik ko‘pincha 50 yoshdan oshgan bemorlarda uchraydi, lekin yoshroq aholida ham kuzatilishi mumkin. Asosiy xavf omillari orasida genetik moyillik, noto‘g‘ri ovqatlanish, *Helicobacter pylori* infeksiyasi va atrof-muhit omillari mavjud. Oshqozon saratonini erta aniqlash va davolash bemorning hayot sifatini yaxshilash va yashash muddatini uzaytirish imkonini beradi.

Oshqozon saratoni – oshqozon shilliq qavatidagi hujayralarning nazoratdan chiqishi natijasida rivojlanadigan murakkab onkologik kasallikdir. Ushbu kasallik ko‘pincha sekin rivojlanadi, dastlab belgilari aniqlanmaydi, bu esa bemorlarni kech bosqichda shifokorga murojaat qilishiga sabab bo‘ladi.

Kasallikning paydo bo‘lishida bir qancha xavf omillari mavjud. Genetik moyillik oshqozon saratonining asosiy sabablaridan biri hisoblanadi. Shu bilan birga, noto‘g‘ri ovqatlanish, ko‘p tuzlangan, dudlangan yoki konservalangan mahsulotlarni iste‘mol qilish ham oshqozon saratonini rivojlantirish xavfini oshiradi.

Helicobacter pylori infeksiyasi oshqozon shilliq qavatida yallig‘lanishga olib keladi va malign transformatsiya xavfini kuchaytiradi. Bundan tashqari, chekish, spirtli ichimliklarni haddan ziyod iste‘mol qilish va ba‘zi ekologik omillar ham kasallik rivojlanishiga ta’sir qiladi. Oshqozon saratonini aniqlash uchun diagnostik tekshiruvlar muhim ahamiyatga ega. Endoskopiya va biopsiya eng ishonchli usullar hisoblanadi. Shuningdek, kompyuter tomografiya (KT) va magnit-rezonans tomografiya (MRT) yordamida kasallikning chuqurligi va limfa tugunlariga tarqalishi baholanadi. Qon tahlillari va bemorning umumiy holati ham davolash rejasini tuzishda e’tiborga olinadi. Davolash usullari kasallik bosqichiga qarab tanlanadi. Erta bosqichlarda

jarrohlik amaliyoti eng samarali usul hisoblanadi. Keyingi bosqichlarda esa jarrohlik bilan birga kimyoterapiya va radioterapiya qo'llanadi. Kasallikning prognozi ko'p jihatdan erta aniqlanishga bog'liq bo'lib, erta bosqichda davolash bemorning hayotini sezilarli darajada uzaytirishi mumkin.

Oshqozon saratoni bilan kasallangan bemorlarda simptomlar turlicha namoyon bo'ladi. Dastlab bemorlar noaniq ovqat hazm qilish buzilishlari, og'irlik hissi, tez to'yib qolish kabi belgilarni sezadi. Kasallik rivojlanishi bilan qorin og'rig'i, ko'ngil aynishi, qusish va tana vaznining kamayishi kuzatiladi. Ba'zi hollarda ichak harakatlarida o'zgarishlar va qon ketishi ham ro'y beradi.

Kasallikning aniqlanishi va davolash strategiyasi ko'plab omillarga bog'liq. Klinik ko'rinish, endoskopik tekshiruvlar, biopsiya natijalari va tasviri diagnostika orqali bemorning kasallik bosqichi aniqlanadi. Bu esa shifokorlarga individual davolash rejasi tuzishda yordam beradi. Oshqozon saratonini davolashda zamonaviy yondashuvlar ko'p bosqichli va kompleks usullarni o'z ichiga oladi. Erta bosqichlarda jarrohlik operatsiyalari ko'proq qo'llanadi, jarrohlikdan keyin esa kimyoterapiya va radioterapiya qo'llanilishi mumkin. Kech bosqichlarda esa palliatif davolash ham bemorning hayot sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Bemorlarni kuzatish va hayot tarzini optimallashtirish ham davolash jarayonining muhim qismi hisoblanadi. To'g'ri ovqatlanish, dori-darmonlarni muntazam qabul qilish va sog'lom turmush tarzini saqlash kasallik rivojlanishini sekinlashtirishga yordam beradi.

Oshqozon saratonining prognozi ko'p jihatdan kasallik aniqlangan bosqichga bog'liq. Erta bosqichda aniqlangan bemorlarda 5 yillik yashash darajasi nisbatan yuqori bo'lib, samarali jarrohlik va qo'shimcha davolash usullari yordamida hayot sifati sezilarli darajada yaxshilanadi. Kech bosqichlarda esa malign o'smaning chuqur tarqalishi va metastazlar paydo bo'lishi davolash samaradorligini pasaytiradi.

Malign o'smaning tarqalish mexanizmi murakkab bo'lib, hujayralar limfa va qon orqali boshqa organlarga yetib boradi. Shu sababli oshqozon saratonida limfa tugunlari va atrofiy a'zolari tekshirish juda muhim hisoblanadi. Shu bilan birga, bemorlarning umumiy holati va boshqa surunkali kasalliklar davolash usullarini tanlashda hisobga olinadi. Oshqozon saratonida profilaktika choralari ham katta ahamiyatga ega. Sog'lom ovqatlanish, chekish va spirtli ichimliklardan voz kechish, *Helicobacter pylori* infeksiyasini erta aniqlash va davolash kasallik xavfini sezilarli darajada kamaytiradi. Bundan tashqari, muntazam tibbiy ko'riklar va endoskopik tekshiruvlar kasallikni erta bosqichda aniqlash imkonini beradi. Davolash jarayonida bemorning psixologik holatini qo'llab-quvvatlash ham muhimdir. Onkologik kasalliklarda stress va ruhiy tushkunlik immun tizimini zaiflashtirishi, davolash samaradorligini pasaytirishi mumkin. Shu sababli bemorlarni psixologik yordam bilan ta'minlash, oilaviy va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tartiblarini yaratish davolash strategiyasining ajralmas qismi hisoblanadi.

Xulosa:

Oshqozon saratoni dunyo bo'yicha keng tarqalgan va murakkab onkologik kasalliklardan biri hisoblanadi. Kasallikning rivojlanishida genetik moyillik, noto'g'ri ovqatlanish, *Helicobacter pylori* infeksiyasi, chekish va boshqa ekologik omillar muhim rol o'ynaydi. Oshqozon saratonini erta aniqlash va individual davolash strategiyasini qo'llash bemor hayotini uzaytirish va hayot sifatini yaxshilash imkonini beradi. Diagnostika jarayonida endoskopiya, biopsiya va tasviriyl tekshiruvlar asosiy vositalar hisoblanadi. Davolash esa jarrohlik, kimyoterapiya va radioterapiya kabi usullarning kombinatsiyasidan iborat bo'lib, kasallik bosqichiga qarab tanlanadi. Shu bilan birga, bemorning psixologik holatini qo'llab-quvvatlash va sog'lom turmush tarzini saqlash ham muhim ahamiyatga ega. Oshqozon saratonini oldini olishda profilaktik choralar, sog'lom ovqatlanish va muntazam tibbiy ko'riklar asosiy ahamiyatga ega. Bu choralarning qo'llanilishi kasallik xavfini kamaytirishga va bemorlarning umumiy sog'lig'ini yaxshilashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. „What is Cancer? Defining Cancer“. National Cancer Institute, National Institutes of Health (2014-yil 7-mart). 2014-yil 25-iyunda asl nusxadan arxivlangan. Qaraldi: 2014-yil 5-dekabr.
2. World Cancer Report. World Health Organization, 2014. ISBN 978-92-832-0429-9.
3. Bolalar kasalliklari propedevtikasi kitobi. Andijon 2017.
4. Unless otherwise specified in boxes, reference is: "Therapeutic Implications of Molecular Subtyping for Pancreatic Cancer". *Oncology* 31 (3): 159–66, 168. March 2017. PMID 28299752. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/entrez/eutils/efetch.fcgi?dbfrom=pubmed&tool=su msearch.org/cite&retmode=ref&cmd=prlinks&id=28299752>.
5. „Pancreatic Cancer Treatment (PDQ®) Patient Version“. National Cancer Institute. National Institutes of Health (2014-yil 17-aprel). 2014-yil 5-iyulda asl nusxadan arxivlangan. Qaraldi: 2014-yil 8-iyun.
6. "Pancreatic adenocarcinoma". *The New England Journal of Medicine* 371 (11): 1039–49. September 2014. doi:10.1056/NEJMra1404198. PMID 25207767. https://archive.org/details/sim_new-england-journal-of-medicine_2014-09-11_371_11/page/1039.